

Cəfərli, R. 29 il əvvəl Heydər Əliyev Azərbaycanı xilas etdi: AXC-Müsavət cütlüyünün məhv olmaq təhlükəsi qarşısında qoyduğu dövlətçiliyimiz Ulu Öndərin sayəsində qurtularaq sarsılmaz və əbədi oldu / Rəşad Cəfərli // Azərbaycan. - 2022. - 7 iyun. - № 118. - S. 3.

AXC- Müsavat cütlüyünün məhv olmaq təhlükəsi qarşısında qoyduğu dövlətçiliyimiz Ulu Öndərin sayəsində qurtularaq sarsılmaz və əbədi oldu. AXC-Müsavət iqtidarının siyasi səriştəsizliyinin yaratdığı dərin böhran 1993-cü ilin ortalarına doğru özünün pik həddinə çatmışdı. Ölkə faktiki olaraq idarə olunmurdu. Mərkəzdənqaçma, dərinləşən siyasi böhran, separatizm meyillərinin yaranması və inkişafı dövlətçiliyimizi və yenicə qazandığımız müstəqilliyimizi məhvə doğru aparırdı. Bütün bunların nəticəsi idi ki, cəbhə xəttində hərbi uğursuzluqlar baş alıb gedirdi. Gəncə hadisələri siyasi böhranın kulminasiya nöqtəsi idi.

Onsuz da vəziyyətin gərgin olduğu respublikamızda 1993-cü ilin yayında siyasi və hərbi şərait xüsusilə ağırlaşmışdı. Əbülfəz Elçibəy iqtidarı faktiki olaraq hakimiyyət strukturlarına, o cümlədən silahlı birləşmələrə nəzarəti tam itirmişdi. Artıq bir sıra ərazilərdə - Gəncədə, Lənkəranda, Qusarda və digər regionlarda silahlı birliklər separatçı iddialarla çıxış edib, mərkəzi hakimiyyətə tabe olmadıqlarını bildirirdilər. Ölkədə vətəndaş müharibəsi qaçılmaz idi.

Xatırladaq ki, hələ 1993-cü ilin fevralında prezident Ə. Elçibəy keçmiş korpus komandiri Surət Hüseynovun rəhbərlik etdiyi 709 sayılı hərbi hissənin ləğv edilməsi haqqında sərəncam imzalamışdı. Mərkəzdənqaçmanın, hakimiyyətsizliyin, iqtidarın dövlət idarəçiliyini tamamilə itirməsinin nəticəsi idi ki, S.Hüseynov bu sərəncamın tələblərinə tabe olmamışdı. Prezidentin 709 sayılı hərbi hissənin rəhbərliyinin dəyişdirilməsi və onun Ağcabədi rayonuna köçürülməsi haqqında yeni sərəncamı da kağız üzərində qalmışdı. Üstəlik, Gəncəyə gələn hüquq-mühafizə orqanlarının rəhbər şəxsləri girov götürülmüşdü.

Bundan sonra hakimiyyət 709 sayılı hərbi hissənin tərk-silah edilməsi ilə bağlı növbəti səhv qərar qəbul edilmiş və bununla da ölkədə qardaş qırğınına əsas yaradılmışdı. İyunun 4-də Gəncədə S.Hüseynovun başçılıq etdiyi hərbi hissə ilə hökumət qüvvələri arasında silahlı toqquşma baş vermişdi.

Beləliklə, 1993-cü il iyunun 4-də Gəncədə baş verən hadisələr AXC-Müsavət qaragüruhunun idarəçilikdə buraxdığı kobud səhvlərin artıq özünün kulminasiya nöqtəsinə çatmasından xəbər verirdi. 35 nəfərin ölümünə səbəb olan bu qardaş qırğını ölkədəki anarxiyanın, xaosun, özbaşınalığın, cəbhə bölgələrində bir-birinin ardınca baş vermiş uğursuzluqların, hakimiyyətdə olanların pozucu fəaliyyətinin və AXC-Müsavət iqtidarına qarşı ümumxalq inamının olmamasının məntiqi nəticəsi idi. Antiazərbaycançı qüvvələrin planları alt-üst oldu.

Bundan sonra S.Hüseynovun təbəçiliyindəki silahlı qüvvələr Gəncəbasar bölgəsində yerli hakimiyyət strukturlarını devirərək Bakıya doğru hərəkət etməyə başladı. Beləliklə, Gəncədə baş verənlər Azərbaycandakı hərbi-siyasi böhranı daha kritik həddə çatdırdı və ölkə vətəndaş müharibəsi təhlükəsi ilə üzləşdi. Həmin faciəvi və iztirablı hadisələr zamanı antiazərbaycanlı qüvvələrin fikrincə, Azərbaycan parçalanmalı, dövlətçiliyimiz və müstəqilliyimiz məhv olmalı idi.

Lakin dahi şəxsiyyət, böyük siyasətçi Heydər Əliyevin həmin günlərdə Naxçıvandan Bakıya gəlişi antiazərbaycançı qüvvələrin planlarını alt-üst etdi. Vətəninin ağır günündə xalqın istəyi ilə Bakıya qayıdan Ulu Öndərin böyük səyləri və müdriqliyi nəticəsində ölkədə vətəndaş müharibəsinin qarşısı alındı. Ümummilli Liderin hakimiyyətə qayıdışı ilə Azərbaycan məhv olmaq təhlükəsindən xilas oldu.

Heydər Əliyev bu hadisələrlə bağlı çıxışlarının birində deyirdi: "1993-cü ilin iyun ayında Azərbaycanda böyük dövlət böhranı yarandı. Azərbaycan dağılmağa başladı və ovaxtkı iqtidar ölkəni idarə edə bilmədi. Gəncədə toqquşma baş verdi və qan töküldü. Gəncədə başlayan hərəkət Azərbaycanın ərazisinin, demək olar ki, yarısından çoxunda hakimiyyəti öz əlinə aldı. Vaxtilə məni təqib edən, Naxçıvanda məni devirmək və Azərbaycandan sıxışdırıb çıxarmaq istəyən ovaxtkı iqtidar belə bir zamanda ələcsiz qaldı və mənə müraciət etdi. Ancaq ondan əvvəl mənə müraciət edənlər bizim partiyanın üzvləri, Azərbaycanın müxtəlif təbəqələrinin nümayəndələri və ziyalıları oldu. Onlar məni yenidən Bakıya dəvət etdilər".

Güclü siyasətçi, pragmatik lider, müdrik dövlət xadimi kimi Heydər Əliyevin titanik səyləri nəticəsində müstəqilliyin ilk illərində dağılmaq və dünya xəritəsindən silinmək təhlükəsi ilə üz-üzə qalmış Azərbaycanı bütün fəlakətlərdən qurtarmaq mümkün oldu. Heydər Əliyevin hakimiyyətə gəlişi ilə ölkədə ictimai-siyasi sabitlik təmin edildi, ölkə sabit inkişaf yoluna qədəm qoydu. Heydər Əliyev dövlətçiliyimizi və müstəqilliyimizi qorudu, müasir Azərbaycan dövlətinin banisinə, xalqımızın Ümummilli Liderinə çevrildi. Ulu Öndərin siyasi hakimiyyətə gəlişinin ilk rəsmiləşdiyi tarix - iyunun 15-i isə təqvimə Milli Qurtuluş Günü kimi həkk olundu.

Gəncə hadisələrindən 29 il keçib. 29 il əvvəl Heydər Əliyevin xilas etdiyi, inkişaf yoluna çıxardığı Azərbaycan indi İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə tarixinin ən qüdrətli dövrünü yaşayır. Vətən müharibəsində torpaqlarımızın azad olunması isə Heydər Əliyevin başlatdığı Azərbaycanın inkişaf və yüksəliş tarixini daha da şərəfləndirdi və qürurlandırdı.